

- 6. Pinus x pseudopumilio | Borovice rašelinná | Torfmoor-Kiefer | Dwarf Mountain Pine
- 8. Bistorta major | Rdesno hadí kořen | Schlangen-Knöterich | Common Bistort

4. Rýžovnické kopečky po těžbě cínu | Halden nach dem Seifen (Waschen) von Zinn | Ancient tin placers

5. Sphagnum palustre | Rašelínik člunkolístý | Sumpf-Torfmoos | Bog Moss

6.

7. Betula nana | Bříza zakrslá | Zwerg-Birke | Dwarf Birch

8.

9. Melitaea athalia | Hnědásek jitrocelový | Wachtelweizen-Schneckenfalter | Heath Fritillary

10. Cirsium heterophyllum | Pcháč různolístý | Verschiedenblättrige Kratzdistel | Melancholy Thistle

Národní geopark Egeria
Muzeum Sokolov
p.o. Karlovarského kraje
Zámecká 1
356 01 Sokolov
www.geopark.cz

Infocentrum Boží Dar
Boží Dar 1, 362 62 Boží Dar
+420 359 571 007
+420 603 539 020
info@bozidar.cz

Naši partneři | Unsere Partner | Our partners:
Národní geopark GeoLoci o.p.s.
Svojšíň 1
349 01 pošta Stříbro
tel.: +420 77 44 99 396
info@geoloci.cz, www.geoloci.cz

Nationaler GEOPARK Bayern-Böhmen
Koordinations- und Geschäftsstelle
Marktplatz 1
927 11 Parkstein
info@geopark-bayern.de
www.geopark-bayern.de

Ministerstvo životního prostředí

národní geopark

Evropská unie

Evropský fond pro regionální rozvoj
Investice do Vaší budoucnosti

Text: Jaromír Tvrdý
Foto | Photo: T, 2, 3, 5 - 10 Jaromír Tvrdý |
1, 3, 4, Fotoarchiv Města Boží Dar

© Muzeum Sokolov, příspěvková organizace Karlovarského kraje

TAJEMSTVÍ
nitra ZEMĚ

ČESKO-BAVORSKÝ GEOPARK
GEOPARK BAYERN-BÖHMEN
CZECH-BAVARIAN GEOPARK

NATIONALER GEOPARK
BAYERN-BÖHMEN

NÁRODNÍ GEOPARK
EGERIA

NÁRODNÍ GEOPARK
GEOLOCI

Geologie a geomorfologie
Geologie und Geomorphologie
Geology and Geomorphology

Božídarské rašeliniště
Gottesgaber Torfmoor
Boží Dar Peat Bog

BOŽIDARSKÉ RAŠELINIŠTĚ

1. Nový povalový chodník | Neuer Holzweg | New pathway

Specifické přírodní krásy vrcholové části Krušných hor ukazuje naučná stezka Božidarským rašeliništěm. Národní přírodní rezervace Božidarské rašeliniště byla vyhlášena na ochranu komplexu rašelinišť přecházejících do smrkových porostů a horských rašelinných luk.

Skalní podloží tvoří krystalické břidlice krušnohorského krystalinika s převažujícími svory a svorovými rulami. Na severozápadě a západě sousedí svorová série s fylity frauenbašské série, které byly při kontaktu s krušnohorským žulovým plutonem postiženy kontaktní metamorfózou. Rašeliništi vévodí vrch Božidarský Špičák (1115 m), tvořený odolnou čedičovou horninou třetihorního stáří.

Charakteristickým rostlinným druhem rašeliniště jsou keřovité porosty borovice rašelinné (*Pinus x pseudopumilio*), která vznikla v poledové době hybridizací mezi klečí a borovicí blatkou. V jejím podrostu dominuje vřes (*Calluna vulgaris*) a tři druhy brusnic - borůvka (*Vaccinium myrtillus*), brusinka (*Vaccinium vitis-idaea*) a vlochyně (*Vaccinium uliginosum*), početná je i klikva bahenní (*Oxycoccus palustris*), šicha černá (*Empetrum nigrum*) a kyhanka sivolistá (*Andromeda polifolia*).

Patrně největší botanickou zajímavostí je bříza zakrslá (*Betula nana*). Její drobné keříky nanejvýš metrové výšky rostou izolovaně nebo tvoří souvislé porosty. Jde o tzv. glaciální relik, který po oteplení klimatu po poslední době ledové přežil pouze v chladných horských rašeliništích.

Krušnohorský Boží Dar (1028 m n. m.) je nejvýše položeným městem ve střední Evropě. První osadníci začali do okolí pronikat už koncem 15. století, k většímu přílivu hornických prospektorů ze Saska a o něco později i z české strany od Jáchymova však došlo až po roce 1529. V tomto roce totiž saský kurfiřt Jan Bedřich vyhlásil v souvislosti s nálezem stříbrné rudy na západním úpatí Fichtelberku tzv. kutací svobodu pro tu část schwarzenberského panství, která sousedila s Jáchymovem. V létě roku 1533 byly na náhorní planině vytyčeny hranice nového městského celku. Sídlo bylo pojmenováno Boží Dar a při příležitosti kurfiřtovy návštěvy v r. 1546 získalo privilegia svobodného horního města.

Naposledy byla hornická činnost u Božího Daru obnovena po 2. světové válce - mimo cín a wolframu se zájem soustředil hlavně na uran.

GOTTESGABER TORFMOOR

2. Zarůstající stěna po těžbě rašeliny | Überwachsener Torfstich | Overgrown peat mining site

Erzgebirgs-Kristallins mit vorherrschenden Glimmerschiefern und -gneisen. Im Nordwesten und Westen grenzen die Glimmerschiefer an Phyllite der Frauenbach-Serie, die durch den Kontakt mit dem Erzgebirgs-Granitpluton kontaktmetamorph überprägt worden sind. Überragt wird das Torfmoor von dem tertiären Basalt-Härtling des Božidarský Špičák (Gottesgaber Spitzberg; 1115 m ü. NN).

Die charakteristische Pflanzenart ist die buschartige Torfmoor-Kiefer (*Pinus x pseudopumilio*), die in der Nacheiszeit durch Hybridisierung von Berg- und Sumpfkiefer entstanden ist. Als Unterwuchs dominieren das Heidekraut (*Calluna vulgaris*) sowie drei Arten aus der Gattung der Heidelbeere: Heidelbeere (*Vaccinium myrtillus*), Preiselbeere (*Vaccinium vitis-idaea*) und Rauschbeere (*Vaccinium uliginosum*). Häufig sind auch Moosbeeren (*Oxycoccus palustris*), schwarze Krähenbeeren (*Empetrum nigrum*) und Rosmarinheiden (*Andromeda polifolia*).

Die wohl interessanteste Baumart ist die Zwerg-Birke (*Betula nana*). Ihre kleinen Büsche sind höchstens einen Meter hoch, wachsen vereinzelt oder bilden einen zusammenhängenden Bewuchs. Die Zwerg-Birke ist eine glazialzeitliche Reliktpflanze, die der nacheiszeitlichen Klimaerwärmung in den kalten Bergtorfmooren standhalten konnte.

Die Stadt Boží Dar (Gottesgab) ist mit ihrer Lage in einer Meereshöhe von 1028 m die höchstgelegene Stadt Mitteleuropas. Die ersten Siedler erschienen in der Umgebung von Boží Dar bereits gegen Ende des 15. Jahrhunderts.

Ein größerer Zuzug von Bergarbeitern aus Sachsen und etwas später auch von der böhmischen Seite, aus St. Joachimsthal, erfolgte jedoch erst nach 1529.

In diesem Jahr erließ der sächsische Kurfürst Johann Friedrich im Zusammenhang mit den Silbererzfunden am Westfuß des Fichtelberges die sogenannte „Schürffreiheit“ für den an St. Joachimsthal angrenzenden Bereich des Schwarzenberger Herrschaftsguts. Im Sommer 1533 steckte man auf der Hochebene die Grenzen einer neuen Stadt ab. Diese Siedlung wurde Boží Dar (Gottesgab) genannt und erhielt anlässlich des Besuches des Kurfürsten 1546 die Privilegien einer freien Bergstadt. Zum letzten Mal wurde die Bergbautätigkeit in der Umgebung von Boží Dar nach dem Zweiten Weltkrieg aufgenommen. Neben Zinn und Wolfram stand insbesondere Uran im Fokus.

Besondere Naturschönheiten der höchstgelegenen Bereiche des Erzgebirges zeigt der durch das Gottesgaber Torfmoor führende Lehrpfad. Zum Schutz des Torfmoores, das sich bis in die Fichtenwälder und Moorwiesen erstreckt, wurde es als Naturschutzgebiet ausgewiesen.

Der geologische Untergrund besteht aus Schiefen des

BOŽÍ DAR PEAT BOG

3. Kdysi odtěžená část vrchoviště | Abgebaute Bereiche des Torfmoors | A formerly mined part of the peat bog

The bedrock consists of the crystalline schist of the Krušné Hory Mts. Crystalline Complex with a prevalence of schist and schistose gneiss. In the northwest and west, the schistose series borders on the phyllites of the Frauenbach Formation, which were affected by contact metamorphism at the contact with the Krušné Hory Mts. Granite Pluton. The peat bog is dominated by Špičák Vrch Hill (1115 m), which is composed of a resistant basalt rock of Tertiary age.

The typical plant species of the peat bog is the shrubby dwarf mountain pine (*Pinus x pseudopumilio*), which was created by the post-glacial hybridization of the mountain pine and the bog pine. Heath (*Calluna vulgaris*) and three berry species - blueberry (*Vaccinium myrtillus*), cowberry (*Vaccinium vitis-idaea*) and bog bilberry (*Vaccinium uliginosum*) prevail in its undergrowth, and the cranberry (*Oxycoccus palustris*), black crowberry (*Empetrum nigrum*) and bog rosemary (*Andromeda polifolia*) are abundant as well.

The dwarf birch (*Betula nana*) is probably the most interesting species from a botanical perspective. Its small shrubs that grow to a height of no more than a metre, are isolated or form a continuous cover. It is a so-called glacial relict, which survived only in cool mountain peat bogs after the climate warmed after the last Ice Age.

Situated in the Krušné Hory Mts., Boží Dar (1028 m ASL) is the highest town in Central Europe. The first settlers began to arrive in the environs already at the end of the 15th century, but a larger influx of mining prospectors from Saxony and later also from Jáchymov in Bohemia did not occur until after 1529. That year, in connection with the discovery of silver ore, the Saxon Prince-Elector Johann Fridrich declared the western slope of the Fichtelberg available for prospecting for the part of the Schwarzenberg estate that adjoined Jáchymov. In the summer of 1533, the boundaries of a new town were staked out on the hilly plain. The settlement was named Boží Dar and bestowed the privileges of a free mining town during the prince-electors' visit in 1546.

Mining operations were renewed near Boží Dar for the last time after World War II – in addition to tin and tungsten, the main interest was in uranium.